

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

יתרו

שיחות קודש
מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שני אורסא הן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וחמש לבריאה
הי' תהא שנת סגולות המשיח
שנת הק"ד לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

משיחות ש"פ יתרו, כ"ף שבט ה'תשנ"ב

– תרגום מאידית –

ומסתבר לומר שהשינויים הפרטיים דב' הפעמים הם תוצאה מהחילוק הכללי ביניהם, כדלקמן.

ב. חילוק כללי ועיקרי בין הדברות הראשונות והדברות האחרונות – גם בפשטות הענינים – הוא, שהדברות הראשונות (כפ' יתרו) הם כפי שהקב"ה עצמו אומרם⁶ (במתן-תורה) – „וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר”⁷, והדברות האחרונות הם חלק מדברי משה⁸, כפי שמשנה חזר

א. עשרת הדברות כתובים בתורה פעמיים – פעם ראשונה בפרשתנו, פרשת יתרו, והפעם השני' בספר משנה-תורה בפרשת ואתחנן⁹.

במיוחד צריך להבין את התוכן של ב' הפעמים: מכיון שעשרת הדברות הם עיקר ויסוד בכל התורה, וכוללים כל התורה כולה¹⁰, צריך לומר שב' הפעמים – ה„דברות”⁴ הראשונות” בפ' יתרו וה„דברות”⁴ האחרונות”⁵ בפ' ואתחנן – מבטאים שני ענינים בתורה בכלל.

ובפרט שישנם כמה שינויים בין ה„דברות הראשונות” (כפ' יתרו) וה„דברות האחרונות” (כפ' ואתחנן), כמבואר במדרשי חז"ל¹¹ ובמפרשים¹².

(פרשתנו שם) ועוד. מפרשי רש"י פרשתנו וואתחנן שם. ועוד. וראה תו"ש חט"ז מילואים ס"ב ע' רלה ואילך). וש"נ.

8) ואמר הקב"ה כל עשרת הדברות בדיבור אחד (פרש"י פרשתנו כ, א), וגם כאשר „תור ופירש על כל דבור ודבור בפני עצמו” (שם), ובני” „לא שמעו מפי הגבורה אלא אנכי ולא יהי לך” ושאר הדברות ה” „משה מדבר ומשמיע . . . לישראל” (פרש"י שם יט, ט), ה”ז פירוש הדיבור ששמעו מפי הקב"ה (בדיבור א'), ובפרט לפי הפירוש שבחזרה על הדברות חזר גם הקב"ה בעצמו ופירש (בשבילים) כל דבור ודבור (ראה לקו"ש חיי"א ע' 160 בהערות, וש"נ).

9) פרשתנו כ, א.
10) כלומר: אף שגם דברות האחרונות הם דבר ה' (כמ"ש לאחרי סיום העשה”ד בואתחנן ה, יט): „את הדברים האלה דיבר ה' אל כל קהלכם”, ונאמרו ע"י הקב"ה עצמו (כמאחז”ל ר”ה כו, א. שבועות כ, ב), וזכור ושמוּר בדיבור אחד נאמרו, מה שאין הפה יכולה לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע”, שזוהו דוקא בכחו של הקב"ה. וראה מכילתא דרשב"י פרשתנו שם (וראה תו"ש שם אות ט) שהקב"ה אמר בדיבור אחד דברות אחרונות יחד עם דברות הראשונות (או שדיבר שתי פעמים – ראה משנת ר"א פי"א. וראה תו"ש שם) הרי בספר משנה תורה כל הענינים, גם דברות האחרונות (שנאמרו ע"י הקב"ה), הן חלק מדברי משה, ולא אמירה „מפי הגבורה” עצמו

1) כ, א ואילך.

2) ה, ו ואילך.

3) „כל תרי”ג מצוות בכלל עשרת הדברות הן ורבינו סעדי' פירש באזהרות שיסד לכל דבור ודבור מצות התלויות בו” (פרש"י משפטים כד, יב). ותרכ”א אותיות שבעשה”ד הן כנגד התרי”ג מצוות וז' מצוות דרבנן (ראה תורה שלמה חט"ז מילואים ס"א ע' רי ואילך), וש"נ. ובירושלאי שקלים פ"ו ה"א „בין כל דיבור ודיבור דקדוקי ואותיות” של תורה. וראה תניא רפנ"ג: עשרת הדברות הן כללות התורה כולה.

4) לשון חז"ל – ב"ק ספ"ה (נד, ב. גה, א). ועוד. ובכמה מפרשים הלשון – „דברות ראשונות, דברות שניות” (כלי יקר עה"פ פרשתנו כ, ה. ועוד).

5) היינו, האחרונות כפי שנכתבו בתורה, כי „אחרונות וראשונות חדא מילתא היא” (תוד"ה בהמתך – ב"ק נד, ב). וראה מפרשים שבהערה 7. ויש מפרשים ש„אחרונות” נכתבו בלוחות האחרונות (ראה לקמן הערה 10).

6) ב"ק שם. ועוד.

7) ראב"ע (פרשתנו כ, א. ואתחנן ה, טו),

רמב"ן (פרשתנו כ, ה. ואתחנן ה, יב), כלי יקר

- מובן שב' האופנים באמירת עשרת הדברות (דבר ה' עצמו, ודבר ה' כפי שנמסר ע"י משה) ישנם בכל עניני התורה, ובעבודת היהודי בלימוד התורה וקיום המצוות בכלל, במשך כל הזמנים.

ובפרט ע"פ דברי חז"ל שלימוד התורה צריך להיות באופן שבכל יום יהיו בעיניך חדשים¹⁷, בדיוק כמו שהי' בפעם הראשונה (שלכן אומרים בברכת התורה "נותן התורה" - לשון הוה¹⁸), עד ש"מה להלן באימה וביראה וברתת ובויע אף כאן באימה וביראה וברתת ובויע"¹⁹ - מובן, שב' אופנים אלו באמירת עשרת הדברות, צריכים להיות בעבודת האדם בכל יום ויום.

וצריך ביאור: מה מתוסף ע"י הדברות האחרונות שאמר משה לגבי הדברות הראשונות שבנ"י שמעו מהקב"ה בעצמו?²⁰

ג. ויש לומר הביאור בזה:

בתורה ישנם בכללות ב' דרגות:

(א) תורה מצד עצמה היא "חמדה"²⁰ גנוזה שגנוזה לך. קודם שנברא העולם²¹, להיותה חכמתו ורצונו של הקב"ה²², עד שהתורה היא דבר אחד עם עצמותו ית' - "אורייתא וקוב"ה כולא חד"²³,

(17) ראה פרש"י פרשתנו יט, א. עקב יא, יג. תבוא כו, טו.

(18) של"ה כה, א. לקו"ת תוריע כג, א. מאמרי אדהאמ"צ שמות ח"א ע' קעה. וש"נ.

(19) ברכות כב, א.

(20) שבת פח, ב.

(21) ואדרבה: כל העולם נברא על ידי התורה (ראה ב"ר בתהלתו. ח"ב קסא, ריש ע"ב) ובשביל התורה (פרש"י ר"פ בראשית. ובכ"מ).

(22) ראה תניא פ"ד ה.

(23) תניא פ"ד ורפכ"ג בשם הוהר. וראה הנסמן במאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' רפה. וראה ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ת ת"ו (כא, ב). תכ"ב (סד), א. לקו"ת נצבים מו, ב. ועוד.

עליהם¹¹ (בשנת הארבעים) בספר משנה תורה¹² ("אלה¹³ הדברים אשר דיבר משה"¹⁴).

והיות שב' הדברות - הם חלק מהתורה הנצחית¹⁵, ותורה מלשון הוראה¹⁶

(כדברות הראשונות).

ולהעיר, שגם לפי הפירוש שדברות הראשונות היו על לוחות הראשונות ודברות האחרונות על לוחות האחרונות (לקח טוב תשא לד, א. ואתחנן ה, יב. וכן משמע בב"ק נה, א. וראה פני יהושע שם. פנים יפות תשא לד, א. תו"ש תשא שם אות כ. ובמילואים ס"ד פ"ו (ע' קסא) - הרי החילוק ביניהם הוא שלוחות ראשונות הם "מעשה אלקים" ו"מכתב אלקים" (תשא לב, טז), ולוחות אחרונות הם מעשה משה (ראה תשא לד, א. עקב י, א).

(11) ראה רש"י סנהדרין נו, ב ד"ה כאשר צוך: משה לא מאליו ה' שונה להם משנה תורה כו' אלא כמו שקבלה הוא והי' חוזר ומגיד להם, וכל מה שכתוב בדברות האחרונות ה' כתוב בלוחות וכן שמע בסיני (וראה גם תוד"ה כאשר צוך - שבת פז, ב). וראה בפ"י הרמב"ן (פרשתנו כ, ה. ואתחנן ה, יא"ב), ועד"ז בפ"י הגור אר"י (יתרו וואתחנן שם), וראה גם פ"י הרא"ם שם - שבדברות האחרונות חזר משה על דברות הראשונות (ששמעו בני" מהקב"ה עצמו), והוסיף פירוש בהן (דודאי משנה תורה לאוסופי אתא - גו"א שם), כמו "שמור את יום השבת" (במקום "זכור" שנאמר בדברות הראשונות), שהרי "זכור" ושמור בדיבור אחד נאמרו" (כבהערה הקודמת. הובא בפרש"י פרשתנו כ, א. וואתחנן שם).

(12) ועפ"ז מבוארים כמה שינויים בין דברות הראשונות ודברות האחרונות (ראה פני יהושע שם), כמו: השינוי ד"שמור" לגבי "זכור" (ראה מקומות שבהערה הקודמת. ש"ך עה"ת פרשתנו כ, ח). ההוספה של "כאשר צוך" (במצות שבת ובמצות כיבוד אב ואם). ועוד.

(13) ר"פ דברים.

(14) מששנה תורה משה מפי עצמו אמרה (וברוח הקודש) - מגילה לא, ב (ובתוס'). חז"ג רסא, א. ועוד. וראה לקו"ש ח"ט ע' 9 ואילך. וש"נ. משא"כ ארבעה ספרים הראשונים הם, מפי הגבורה" (מגילה שם).

(15) תניא רפ"ז. ובכ"מ.

(16) ראה רד"ק לתהלים יט, ת. ועוד. וראה

חז"ג נג, ב.

ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו³¹ (שקריאתו ולימודו בתורה גורמת כביכול את קריאת ולימוד הקב"ה), הרי יתירה מזו: דיבור האדם עצמו הוא דיבורו של הקב"ה, באופן ד"אדני" שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך³², "דברי אשר שמתו בפיו"³³, ע"ד שכינה מדברת מתוך גרונו³⁴!

ולכן אומרים חז"ל, "מה להלן באימה וביראה וברתת ובויע אף כאן באימה וביראה וברתת ובויע" (ש"שכאורה אינו מובן דמיון זה מה להלן כו' אף כאן כו' שהרי במעמד הר סיני וכל העם רואים את הקולות³⁵ ופב"פ דיבר ה'³⁶ משא"כ בעסק התורה של כל אדם כשלומד בפני עצמו"³⁰) - כי "גם העסק התורה שבכל א' ובכל זמן הוא דבר ה' ממש שנאמר למשה מסיני (וידבר אלוקים את כל הדברים האלה)", ועל ידי זה תפול עליו אימה ויראה כאלו קבלה היום מהר סיני"³⁰.

(ב) הידיעה שהתורה ניתנה למטה בארץ דוקא, אליו כנשמה בגוף - מגלה אצל יהודי שצריכה להיות מציאות של אדם, ושהוא ילמד תורה וישתדל להבין בשכלו את התורה שלומד, עד לאופן שתורת ה' (שנקראת על שמו של הקב"ה) "נקראת על שמו"³⁷ של האדם ("תורתו"³⁸), "תורה דילי" היא³⁹ (ולכן

(ב) לאחר מכן התורה, נסעה וירדה בסתר המדרגות ממדרגה למדרגה בהשתלשלות העולמות עד שנתלבשה בדברים גשמיים וענייני עולם הזה כו"²⁴. ובמתן-תורה ניתנה התורה לבני למטה בארץ דוקא (עד שהתורה "לא בשמים היא"²⁵), שבני נשמות בגופים צריכים ללמוד תורה ולפסוק שאלות ע"פ שכלם והבנתם הם (בשכל דלמטה). להשתמש בתורה ומצוות כדי להפוך את העולם הגשמי ולעשותו דירה לו יתברך בתחתונים²⁶.

ד. מב' דרגות אלו בתורה באים גם ב' ענינים שצריכים להיות בלימוד התורה של יהודי:

(א) הידיעה וההכרה שהתורה היא חכמתו ורצונו ית', למעלה מכל עניני העולם כולל שכל האדם - מבטאת את הרגש הביטול של האדם הלומד להקב"ה. ושלפני הלימוד עליו לברך ברכת התורה²⁷ ("ברוך אתה ה' כו' ונתן לנו את תורתו"), "אע"פ שאינו מבין אפילו פירוש המלות" (בתשוב"כ)²⁸.

יתירה מזו: הביטול שלו צריך להיות עד כדי כך, שאינו מרגיש את עצמו כמציאות בפ"ע, אלא כדי לבטא את דבר ה' שבתורה - כמ"ש²⁹ "תען לשוני אמרתך", "שהתורה היא אמרתך אלא שלשוני תען כעונה אחר האומר מה שהוא אומר"³⁰. היינו, שנוסף ע"ז ש"כל הקורא

31) ראה תדבאר פ"ח. יל"ש איכה רמו

תתלד.

32) תהלים נא, יז.

33) ישעי' נט, כא.

34) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1087 הערה 5.

35) פרשתנו כ, טו.

36) ואתחנן ה, ד.

37) ע"ז יש, א.

38) תהלים א, ב.

39) קידושין לב, ריש ע"ב (וראה בפרש"י שם).

24) תניא פ"ד (ח, ב).

25) נצבים ל, יב. ב"מ נט, ב.

26) ראה תנחומא נשא טז. שם בחוקות ג.

במדבר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

27) ראה ב"ח או"ח סמ"ז.

28) הלי"ת ת"ת לאדה"ז ספ"ב. וש"נ.

29) תהלים קיט, קעב.

30) תו"א פרשתנו טז, ב.

דהתלבשות - „הלך בנימוסיי“, להתנהג לפי מנהגי ונימוסי המקום, שדוקא או שייך שיתיישב במקום הזה באופן שיעשה דירתו, ע"י ניצול מנהגי ונימוסי המקום לעשות את דירתו ולהרחיבה ולעשותה נאה יותר וכו' (משא"כ אם נמצא במקום שני, או אפילו במקום זה אך באופן שאינו מ„הלך בנימוסיי“, אין ביכלתו להיות לו שם דירה).

ועד"ז בנמשל: בכדי לעשות דירה בתחתונים לא יכול יהודי להשאיר נשמה למעלה, אלא עליו, יחד עם התורה, לרדת למקום ומצב של התחתונים, ולהתנהג שם לפי מנהגי ונימוסי המקום (התחתונים) ע"פ הוראות התורה, ואותם גופא לנצל לעשיית הדירה לו יתברך.

ו. ויש לומר שהכח לב' הענינים - הן בלימוד התורה והן בהעבודה דדירה בתחתונים - מגיע מב' סוגי הדברות:

ה„דברות הראשונות“ - „וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר“ - נותנים לבני" את הכח שבכל התורה יהי אצלם ביטול „לדבר ה' המדבר בפייהם ולהיות רק כעונה אחר האומר“³⁰.

כמבואר⁴⁴ הפירוש בתיבת „וידבר אלקים את כל הדברים האלה“ לאמר - „דלכאורה³⁰ מלת לאמר אין לה הבנה ואינה כמו כל לאמר שבמקרא שפי" לאמר לזולתו, משא"כ בעשרת הדברות א"א לפרש כך שהרי כל ישראל שמעו פנים בפנים דבר ה'“³⁶ את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה“⁴⁵ [במעמד הר סיני היו נשמות כל הדורות⁴⁶, גם

„הרב שמחל על כבודו כבודו מחול“⁴⁰, הוא נעשה בעה"ב (כביכול) על התורה.

ה. וכתוצאה מכך ישנם ב' ענינים עד"ז בתכלית נתינת התורה והמצוות למטה - לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, שזה נפעל ע"י תורה ומצוות:

(א) שהי' „דירה לו יתברך“, שלכך יש צורך בתורה - „אורייתא וקוב"ה כולא חד“ - שתפעל המשכת וגילוי עצמותו ית'⁴¹.

(ב) שהי' מציאות של „תחתונים“, ויהודי - נשמה בגוף - הנמצא, יחד עם התורה שירדה למטה⁴², בתחתונים, ומתנהג לפי גדי ומנהגי ה„תחתונים“, בכדי שיוכל לעשות שם (בתחתונים כפי שהם נשארים בגדרם ומהותם) דירה לו יתברך, ע"י ניצול גדרים והנהגות אלו גופא ע"פ הוראות התורה, לעשותם דירה לקב"ה.

כפשטות ענין הדירה: בכדי לעשות דירה במקום מסויים ועם דברים מסויים (תחתונים), צריך להיות „אולת לקרתא (ויתירה מזו -) הלך בנימוסיי“⁴³: צריך ללכת ולהתיישב במקום הזה („אולת לקרתא“), ויתירה מזו - באופן

(40) שם לא, סע"א.

(41) „דירה לו ית'“ - לו לעצמותו (סה"מ תקס"ה ח"א ע' תפס. הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' רמא הערה 32).

(42) בכללות מבואר, שע"י ענין התורה (שגם בירידתה למטה אינה מתלבשת בדברים גשמיים) נעשה הדירה לו ית' (המשכת עצמותו ית'), וע"י המצוות נפעלת ההמשכה בתחתונים (ראה לקו"ש חט"ז ע' 440 ואילך. וש"ג). אבל, מכיון שהמשכת כל הענינים היא ע"י התורה, מובן, שבפרטיות יותר, גם ההמשכה בתחתונים היא ע"י התורה עצמה, דרגת התורה שירדה למטה.

(43) שמו"ר פמ"ז, ה. ועד"ז בבר"ב פמ"ח, יד. וראה ב"מ פז, ב. - וראה גם שיחת ש"פ וישב - סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 174 (לעיל ע' 124) ואילך.

(44) תו"א שם. לקו"ת שה"ש מב, א. ובכ"מ.

(45) נצבים כט, יד.

(46) פדר"א פמ"א. שמו"ר ספכ"ח. תנחומא פקודי ג. נצבים ג. וז"א צא, א. וז"ב פג, ב. תקו"ז תמ"ט פו, א.

ית', בהיותם כביכול דבר אחד עם עצמות, אלא שזה מתגלה ע"י עבודתם בתחתונים], עד שנמשך מזה גם הכה לעשות דירה בתחתונים בעולם:

(א) בנוסה, "וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר" בדברות הראשונות ניתן הכה לעשות, "דירה לו יתברך", לו לעצמותו⁴¹, (וב) אמירת עשרת הדברות ע"י משה רבינו - נותנת את הכה לפעול זאת ב"תחתונים", בגדרם הם, כי משה נמצא למטה, "אזלת לקרתא הלך בנימוסי".

ז. הטעם לכך שיש צורך ב" הדברות - הראשונות והאחרונות - הוא, כי בכל אחד מהם ישנה מעלה:

המעלה ד, "וידבר אלקים גו'" היא - גילוי והמשכת הדברות מעצמותו ומזהותו יתברך בלי ממוצעים כלל, אפילו לא ע"י הממוצע דמשה רבינו ("איש האלקים").

דהגם שמשה הוא ממוצע המחבר שמעביר את דבר השם באופן ד, "שכינה מדברת מתוך גרונו"⁴², "בלי שום הרגש כלל כ"א דבר ה' ה' מדבר"⁴³, בדרך מעבר ולא בדרך התלבשות⁴⁴ - אעפ"כ, "המעבר פועל ג"כ", והיו זקוקים למשה, כי "מפי הקב"ה בעצמו לא ה' יכולים לקבל כו", "משא"כ ע"י משה, "עם היות

נשמות הגרים⁴⁷!?

אלא שהפירוש ב, "לאמר" כאן הוא - שע"י, "וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר" הוא נתן את הכה לבני" בכל הדורות שהלימוד שלהם בכל דברי התורה (שכולם נכללים ב, "את כל הדברים האלה"⁴⁸) יהי' באופן של "לאמר מה שכבר נאמרה"⁴⁹, שהיהודי אומר (לא את המילים שלו, אלא), "דבר ה' ממש שנאמר למשה מסיני"⁵⁰, "תען לשוני אמרתך".

וה, "דברות האחרונות" שמשנה - הממוצע המחבר, "בין ה' וביניכם"⁵¹ (בהיותו, "איש האלקים"⁵², כנשמה בגוף למטה) - חזר ואמר, נותנים ליהודי בהיותו נשמה בגוף את הכה (ובפרט ע"י בחי' משה שבקרב⁵³), שהוא יוכל ללמוד תורה בהבנה והשגה של שכל האדם למטה.

ועד"ז - מקבלים מכך את הכה לעשות דירה לו יתברך בתחתונים, הן בנוגע ליהודי עצמו [כידוע⁵⁴ שעיקר הענין ד, "דירה בתחתונים" הוא (ומתחיל) בנוגע לבני", "לדור ולשכון בנש"י כו' שיהיו כנס"י מכון לשבתו ית' כו"⁵⁵ - שכן מכיון ש, "ישראל וקוב"ה כולא חד", הרי בני" הם ה, "דירה" האמיתית לעצמותו

(47) ראה לקו"ש כח"ט ע' 242 הערה 22.

(48) ראה חגיגה ג, ב ובכמה מדח"ל - הובאו בלקו"ת במדבר טו, ג. וראה לעיל הערה 3.

(49) ואתחנן ה, ה. וראה בארוכה ד"ה פנים בפנים תרנ"ט (ע' קצ ואילך).

(50) תהלים צד"ק, א. וראה מדרש תהלים (באבער) עה"פ. דבר פ"א, ד. - וראה בארוכה שיחת ש"פ צו (סה"ש תנשא"א ח"א ע' 395 ואילך), וברכת י"א ניסן תנשא. (שם ע' 412 ואילך). וש"ב.

(51) תניא רפמ"ב.

(52) ראה לקו"ש חט"ז ע' 477 ואילך. וש"ב.

(53) המשך תרס"ו ס"ע תסח. ובכ"מ.

(54) נסמן בהערה 41.

(55) סה"מ תרנ"ט שם ע' קצד.

(56) "שם ה' מרגיש ה' מתעצם הדבר ה' בו ואח"כ ה' יוצא א"כ אין זה דבר ה' ממש כ"א דבר משה מה שקבל מה' וכו'", ועד"מ משקה ששופכין דרך המשפך שהמשפך אינו מקבל כלל המשקה כ"א עובר דרך המשפך - סה"מ תרנ"ט שם. וראה שם, שזהו החילוק בין הממוצע דמשה והממוצע שבעולמות, שע"י משה נמשך אור התורה למטה, שהוא בחי' פנימיות ועצמות האור ולא נשתנה כלל בהמשכתו למטה, משא"כ בהמשכת האור לצורך העולמות כו'.

ובסגנון האמור ד, "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים": בדברות הראשונות נמצא בגלוי ה, "דירה לו יתברך", ולא כ"כ ה, "תחתונים"; בדברות האחרונות - נמצא יותר בהדגשה ה, "תחתונים", ולא דרגא כ"כ גבוהה ד, "לו יתברך".

ובפרטיות יותר - יש לומר שב, "דירה לו יתברך" עצמה ישנם ב' אופנים ודרגות⁶², כפי שנפעל ע"י משה (בדברות האחרונות) וכפי שנפעל ע"י ו, "ודבר אלוקים גו'" (בדברות הראשונות):

(א) אפילו כשעושים, "דירה לו יתברך (בתחתונים)", ה"ז רק, "דירה) לו יתברך", ולא הוא יתברך (הדייר) עצמו; לא ו, "ודבר אלוקים גו'" בעצמו, אלא כפי שדבר ה' יוצא ע"י משה (בדברות האחרונות).

כמו שרואים בדירה בפשטות: אע"פ שבדירה נמצא האדם הדר בה בגלוי בכל עצמותו⁶³, הרי הדירה עצמה אינה חלק מהאדם הדר בה, הם שני דברים נפרדים. ועד"ז בנמשל: מכיון שהכוונה היא לעשות דירה בתחתונים במציאותם ודרגתם הם (עד שהדירה נעשית ע"י הגדרים והנימוסים של התחתונים, "אזלת לקרתא הלך בנימוסי", "כנ"ל), הרי אפילו כשהיא נעשית, "דירה לו יתברך בתחתונים", אפילו דירה לעצמותו ית', בה נמצא הקב"ה בגלוי, אבל ה, "דירה בתחתונים" נשאת במצב ד, "תחתונים" בענין הסתר אורו ית'⁶⁴ (שאלקות מתכסה מתעלם ומתלבש שם), זוהי, "דירה

שהוא בדרך מעבר לבד מ"מ ה"ז פועל שיוכל להתקבל בנש"י"⁵⁵.

החידוש ד, "ודבר אלוקים את כל הדברים האלה" הוא, שכל בני"י שמעו את הדברות, "מפי הגבורה" עצמה בלי כל ממוצע!

אבל אע"כ, האופן שמקבלים את דבר ה' הוא ע"י ביטול המציאות - כפי שהי' אז, שעל כל דיבור ודיבור, "פרחה⁵⁷ נשמתן"⁵⁸ (והוצרך ל, "הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחי אותם"⁵⁹), ולכן נזקקו בני"י בנוגע לשאר הדברות לאחר אנכי ולא יהי' לך) להגיע לכך ש, "משה⁶⁰ מדבר ומשמיע. . . לישראל"⁶¹.

המעלה בדברות האחרונות שנאמרו ע"י משה היא, שדבר ה' יורד לדרגא שבערך לבנ"י; מציאותם גופא יכולה לקבלו בפנימיות (לא ע"י ביטול במציאות). אבל זהו משום שהגילוי ע"י משה בא לבנ"י ע"י שינוי כלשהו כו', לא כביכול כפי שהגילוי הוא מצד, "ודבר אלוקים גו'" בעצמו.

(57) ראה שיחת ש"פ שלה תש"נ (ס' השיחות תש"נ חלק ב' ע' 520) הערה 56.

(58) ראה שבת פח, ב. שמו"ר פכ"ט, ד. שהש"ר פ"ה, טז (ג).

(59) שבת שם.

(60) נסמן בהערה 8.

(61) ובדוגמת זה הוא בנוגע ללוחות הראשונות* עצמן - ש, "נסתכל (משה) בהן וראה שפרח כתב מעליהן, אמר האיך אני נותן להם לישראל את הלוחות שאין בהם ממש, אלא אהויו ואשברם" (אדר"ב פ"ב. וראה רבינו בחיי תשא לב, טז). ובפדר"א פמ"ו ויל"ש תשא רמז שצב: הלוחות לא נבראו מן הארץ אלא מן השמים. וראה לקו"ש חיי"ד ע' 31 ואילך. וש"נ.

(62) שהרי גם משה מצ"ע (בדברות האחרונות) בודאי פעל הענין דדירה לו יתברך (נוסף על הענין דדירה בתחתונים).

(63) אוה"ת בלק ע' תקצו. המשך תרס"ו ס"ע ג. הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' כו הערה 35.

(64) תניא פל"ו (מה, ב).

* ראה לעיל הערה 10 הפירוש שדברות הראשונות היו על לוחות הראשונות.

ובכח זה - פועל יהודי עד"ז גם במציאות העולם, שעצם מציאות התחתונים בעולם הם (לא דירה כמציאות בפ"ע מהדייר שבתוכה, אלא כל מציאותם היא שהם) מגלים את דבר ה', עד לגילוי כח העצמות הנמצא בעולם (שהוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין כו⁶⁶).

הטעם על כך שיש צורך בבי' הדברות - אע"פ שהדברות הראשונות (שהקב"ה עצמו אומר) הם למעלה שלא בערך מהדברות האחרונות (שנאמרו ע"י משה) - כי ע"י אמירת הדברות (האחרונות) ע"י משה רבינו (באופן של "לאמר", שהוא חוזר על "דבר ה' ממש") נפעל שגם כפי שבנ"י נמצאים למטה בתחתונים - "אף כאן" - יכולים הם לקבל (בגדרי התחתונים), ולפעול ע"י לימוד התורה שלהם ועבודתם למטה, את הגילוי ד"וידבר אלקים גוי", דבר ה' ממש, שהי' "להלן" (כמ"ת).

כלומר, שע"י הדברות האחרונות (בפ' ואתחנן), מתגלה שלימות המעלה הדברות הראשונות (בפ' יתרו) - הגילוי ד"וידבר אלקים" ב"לאמר" של כאו"א מישראל (בתחתונים), שלימוד התורה של יהודי בכל זמן ובכל מקום ("כאן") הוא "דבר ה' ממש שנאמר למשה מסיני", ועי"ז נפעל הענין ד"מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע", כמו שהי' במ"ת ממש.

ט. ע"פ האמור לעיל יש לבאר גם-כן הקשר עם הזמן בו קוראים את פרשת יתרו (בשנה זו) - בעשרים בחודש האחד עשר (עשתי עשר חודש הוא חודש שבט⁶⁷), שהוא ג"כ עשרה ימים לאחרי יו"ד שבט, יום ההילולא דכ"ק מו"ה

לו יתברך", אבל דבר "נפרד" כביכול מהדייר עצמו, עצמותו ית' [שהגם שהחידוש בזה הוא שאפילו התחתונים נעשים דירה לו יתברך, אבל אי"ז כפי שעצמות ומהות נמצא בעצמותו ממש].

וי"ל שזהו האופן דעשית דירה בתחתונים כפי שנפעל ע"י משה (ממוצע המחבר) מצ"ע - ע"ד ה"דברות האחרונות" שהם דבר ה', אבל כפי שהוא יוצא ע"י משה רבינו, ובמילא זהו יותר בערך ה"תחתונים", אבל לא גילוי הדייר עצמו.

(ב) נעשית פעולה נוספת על "דירה לו יתברך", ועצמות ומהות יתברך עצמו נמצא בגלוי בכל עצמותו - וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר בדברות הראשונות.

ה. תכלית שלימות המעלה היא כשישנו החיבור דב' הענינים: הגילוי דעצמות ומהות אי"ס ב"ה בעצמותו ומהותו (לא כפי שנמצא במשה בתור ממוצע המחבר) לבנ"י כפי שנמצאים כנשמות בגופים בתחתונים ומקבלים את הגילוי בפנימיות מציאותם (לא ע"י ביטול מציאותם).

היינו, שהדירה (בתחתונים) עצמה נעשית (לא בטלה במציאות, אלא) "צינור" לגילוי "דבר ה' ממש" מעצמותו ומהותו יתברך (ה"דייר") בעצמותו ומהותו; עי"ז שיהודי לומד תורה למטה באופן ד"תען לשוני אמרתך", הוא נעשה צינור לגילוי עצמותו ית', באופן כזה שהדירה עצמה (היינו היהודי כפי שנמצא בתחתונים) מבטאת ומגלה את דבר ה' ממש - "תען לשוני אמרתך", עד כפי שהוא (היהודי) כביכול דבר אחד עם הקב"ה - הגילוי למטה ד"ישראל וקוב"ה כולא חד"⁶⁸.

66 תניא אגה"ק ס"כ (קל, ריש ע"ב).

67 זכרי' א, ז.

68 ראה זח"ג עג, א.

עשירי בחודש, יש בזה גם המעלה
דהמשכה פנימית (עשר), ועוד באופן
דמעלין בקודש⁷⁵, שמהו באים לאחד עשר
יום בחודש האחד עשר.

ויש לומר, שזהו ע"ד המעלה והחידוש
דאמירת דברות הראשונות ע"י אלקים
(בחי' אחד עשר), לאחר שנאמרו גם
הדברות האחרונות ע"י משה (בחי'
עשר⁷⁶).

ובפרט כאשר שבת פ' יתרו -
כשקוראים את כל הפרשה בתורה כולל
פרשת עשרת הדברות - , וידבר אלקים
את כל הדברים האלה לאמר" - בברכה
לפני' ולאחרי' (שאז „הקב"ה קורא ושונה
כנגדו" ביתר שאת וביתר עוז, במכ"ש
מלימוד ענין זה בתורה בכל ימי השנה) -
חל ביום עשרים בחודש האחד עשר,
עשרים בגימטריא כתר⁷⁷, היינו דרגת
אחד עשר (כתר) שבאחד עשר.

ומזה באים לאחר מכן ליום כ"א בחודש
- „אך טוב לישראל⁷⁸, אחד עשר יום
מהעשירי בחודש האחד עשר, וזהו הערב
דכ"ב בחודש (כפליים של אחד עשר -
„בך יברך ישראל⁷⁹), כנגד כ"ב אותיות
התורה שעל-ידם נמשכים⁸⁰ כל הענינים
וכל הברכות בפנימיות (בך)⁸¹.

אדמו"ר נשיא דורנו. ושבת מיני'
מתברכין כולהו יומין⁶⁸, הימים הבאים
דשבט, כולל - כ"ב שבט, יום ההילולא
דבתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר:

חודש האחד עשר (שבט) קשור עם
הגילוי ד, אחד עשר יום מחורב⁶⁹, שקאי
על ה, „מיוחד שבעשרה . שהוא אחד
שהוא ראש לכל הדברות, אנכי⁷⁰ ה'
אלקיך⁷¹, היינו ש, „אחד עשר יום מחורב"
קאי על בחי' אחד עשר שלמעלה מעשרת
הדברות שניתנו בחורב, עד בחי' „אנת
הוא חד ולא בחושבן⁷², דרגת הכתר
שלמעלה מעשר ספירות, עד לעצמותו
ומהותו ית' שלמעלה מכל סדר
השתלשלות⁷³.

בחודש האחד עשר עצמו יום ההילולא
דכ"ק מו"ח אדמו"ר הוא ביום עשירי שבו
- היינו כפי שהגילוי דאחד עשר (בחודש)
קשור ונמשך בבחי' עשר - סדר
השתלשלות [נוסף ע"ז שאחד עשר מצ"ע
כולל (כפשטות הענין) גם את העשר
שלפני זה], ובכללות - המשכת כחות
המקיפים (כתר) גם בעשר כחות פנימיים,
ולמעלה יותר - המשכת עצמותו ית' גם
למטה בתחתונים - ע"ד התיבור דדברות
הראשונות ודברות האחרונות.

וזה מתגלה באופן נעלה יותר ביום
אחד עשר בחודש האחד עשר, שאז ישנו
הגילוי דאחד עשר הן מצד מספר החדשים
והן מצד ימי החודש (כמדובר לעיל⁷⁴). ויש
לומר, שמכיון שזה בא לאחר הגילוי דיום

(75) ברכות כה, א. וש"נ.

(76) ולהעיר דקומתו של משה עשר אמות
(ברכות נד, ב. וש"נ. וראה שבת צב, א).
(77) לקו"ת שה"ש לה, ג. ובכ"מ. וראה ספר
הערכים-חב"ד מערכת אותיות - אות כ' ס"ב (ע'
סט ואילך). וש"נ.

(78) תהלים עג, א.

(79) ויחי מח, כ.

(80) ברכה מלשון המשכה (תו"א מקץ לו, ג.
ובכ"מ).

(81) הביאור בזה, והקשר עם שם הנפטר (ח"י
מושקא, חיבור פנימי ומקיף) - נתבאר
בהתוועדות, ובשיחות כ"ב שבט (ראה סה"ש
תשנ"ב ח"ב ע' 344 (לקמן ע' 284) ואילך).

(68) זח"ב סג, ב. פח, א.

(69) דברים א, ב.

(70) פרשתנו כ, ב.

(71) שמו"ר פמ"ב, ח.

(72) תקו"ז בהקדמה יז, א.

(73) ראה בכ"ז בארוכה סה"ש תשנ"ב ח"א ע'
308 (לעיל ע' 249) ואילך. וש"נ.

(74) סה"ש שם ע' 317-8 (לעיל ע' 258-9).

ולהוסיף ע"פ פירוש הירושלמי⁸⁹ ב"תשים" - מלשון סימה ואוצר, שגם האוצרות שבתורה - פנימיות התורה, שמצ"ע שתומה וגנוזה, וקשורה עם סתים דקוב"ה⁹⁰, צריכים לבוא באופן ד" (תשים) לפניהם", לפנימיותם⁹¹, בגילוי.

יא. ע"פ הנ"ל יובן הלימוד מזה עתה, ובפרט - בזמננו זה, בעמדנו סמוך מיד לפני הגאולה האמיתית והשלימה, כמדובר כמ"פ:

מ"מה להלן כו' אף כאן כו" למדים, שבכל דור ודור ובכל זמן ומקום בכחם של בניי לפעול את הענין ד"וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר", בדיוק כפי שהי' במתן-תורה בפעם הראשונה.

והכח לכך ניתן מהחיבור דהדברות הראשונות (שהיו ע"י אלקים) והדברות האחרונות (שהיו ע"י משה), כמדובר לעיל בארוכה.

ועד"ו חוזר ונשנה תמיד - כידוע שהענין דמתן-תורה ישנו תמיד, כהנוסח בברכת התורה - "נותן התורה" לשון הוה. ועד"ו ישנו בכל דור ודור - משה שבדור⁹², שמוסר את דבר השם (תורה). שמוזה מובן, שבכל דור ודור חוזר שוב - ועוד באופן נעלה יותר (לפי הכלל ד"מעלין בקודש") החיבור דדברות הראשונות ודברות האחרונות, הנותן את הכח ש"מה להלן כו' אף כאן" יהי' הגילוי ד"וידבר אלקים גו".

על אחת כמה וכמה בדורנו - שרואים בגילוי שמשה שבדורנו, כ"ק מו"ה

י. ויש להוסיף הקשר גם לפרשת משפטים (שמתחילין לקרוא בתפלת המנחה, והפרשה של הימים הבאים, כולל כ"ב שבט):

על "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם"⁸² אומרים חז"ל⁸³, "מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני". היינו, שגם המצוות השכליות (משפטים⁸⁴), הקשורות עם גדרי התחתונים, הם "מסיני", מעצמותו ומהותו ית' (וידבר אלקים גו"), בדיוק כמו ש"הראשונים מסיני" - ע"ד "מה להלן באימה כו' אף כאן כו".

וזה מתגלה באופן ד"ואלה" (מראה באצבעו ואומר וזה⁸⁵, אלה), עד לאופן ד"תשים לפניהם", "אמר לו הקב"ה למשה לא תעלה על דעתך לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים כו' ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו⁸⁶ - ובפרט כיון שהתורה היא בעצם למעלה מהבנה והשגה⁸⁷ - "לכך נאמר אשר תשים לפניהם, כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם"⁸⁶, שגם "טעמי הדבר" ("ופירושו") עליו לתת לבניי בפנימיות ("כשלחן הערוך ומוכן לאכול", שנעשה דם ובשר כבשרו⁸⁸).

(82) ר"פ משפטים.

(83) מכילתא הובא בפרש"י עה"פ.

(84) כידוע בענין ג' הסוגים משפטים עדות וחוקים - ראה רמב"ן ואתחנן ו, כ. סה"מ מלוקט ח"ב ע' נה. וש"נ.

(85) ראה תענית בסופה. שמו"ר ספכ"ג. פרש"י

בשלח טו, ב.

(86) פרש"י ר"פ משפטים (ד"ה אשר תשים

לפניהם).

(87) ועפ"ז יש לומר דיוק הלשון "תעלה על דעתך", כי לדעת משה ה"ז עלי' בדעת, שטעמי התורה הם בעצם למעלה מהשגת האדם.

(88) ראה תניא פ"ה.

(89) ע"ז פ"ב סוף ה"ז ובפ"מ שם.

(90) תו"א משפטים עה, ג. תו"ה שם תט, רע"א. ועוד.

(91) ראה חז"ג רעג, א. תקו"ז תס"ט. ב"ר פנ"ו,

ז.

ובכל זמן וזמן. כמרומו גם בזה ש"מיד" הוא גם ר"ת "משה, יהושע, דורם", ששלשתם היו בדור אחד.

וכן יש לומר בנוגע לדורנו זה – שבאותו הדור ישנו הגילוי דשלשתם – מ' (ר"ת משיח⁹⁶), י' (ר"ת דב' שמותיו דכ"ק מו"ח אדמו"ר) וד' (דורם); יחד עם משה שבדורנו (כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו), בחי' עשר (עשירי בשבט), כולל גם הגילוי דתורת החסידות (מענינות הבעש"ט) על ידו, ישנו גם הגילוי דבחי' אחד עשר, "גואל ראשון הוא גואל אחרון", דוד מלכא משיחא.

ויש לומר ששלשת אלו הם ע"ד ובדוגמת ג' הענינים הנ"ל דדברות הראשונות (ע"י הקב"ה. ודוגמתו ע"י גילוי סתים ופנימיות התורה, מתחיל ע"י ישראל הבעש"ט), דברות האחרונות (ע"י משה), והחיבור ביניהם – דעשר ואחד עשר, כפי שהיא בשלימות ע"י הגילוי ד"תורה חדשה מאתי תצא"⁹⁷ (בחי' אחד עשר יום מתורב, למעלה מעשרת הדברות שניתנו בתורב), מעצמות ומהות (שלמעלה ממה ממוצע המחבר), בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

יב. הלימוד מזה בנוגע לפועל לכל אחד ואחת מישראל, אנשים נשים וטף ובפרט דדורנו זה:

בעמדנו בשבת פרשת יתרו, כשקוראים בתורה את פרשת מתן-תורה, ובבואנו מעשירי בשבט (חודש האחד עשר), ובהכנה לכ"ב שבט (כפליים של אחד עשר) – צריך כאו"א מישראל ליטול ההוראה מ"וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר" שנאמר בלשון נוכח ובלשון

אדמו"ר נשיא דורנו, קשור עם הגילוי והחיבור דעשר ואחד עשר, עד לאחד עשר שבאחד עשר (כנ"ל) – ה"ז מורה עוד יותר, על הקשר ד"אף כאן" ל"מה להלן" בדורו של משה רבינו.

ובהדגשה יתירה – מכיון שדורנו הוא הדור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה, ובפרט בזמן האחרון, כמדובר כמ"פ שסיימו כבר הכל וכעת צריכה רק להיות הגאולה בפועל – הגילוי דבחי' עשירי (שירה העשירית⁹⁸ וכו'), יחד עם הגילוי דבחי' אחד עשר, "אנת הוא חד", גילוי עצמותו יתברך למטה, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, הקשור עם משה רבינו – "גואל ראשון הוא גואל אחרון"⁹⁹.

ובפרט ע"פ המדובר כמ"פ הראשי-תיבות בדרך אפשר של "מיד" – משה, ישראל (הבעש"ט), דוד מלכא משיחא, היינו שהדור הראשון דמתן-תורה (דור משה) מתקשר עם הדור האחרון (דהגאולה ע"י דוד מלכא משיחא), ע"י גילוי החסידות דהבעש"ט ורבותינו נשיאנו ממלאי מקומו, אשר לכשיפוצו מעינותיך חוצה "אתי מר" דא מלכא משיחא¹⁰⁰.

ויש לומר, שבהתאם לתוכן תיבת "מיד", צריך לומר שג' האותיות קשורים לא עם ג' זמנים שונים (משה בדורו, ישראל הבעש"ט בדורו, ודוד מלכא משיחא בדורו), אלא באים כולם יחד בסמיכות ממש¹⁰¹ ("מיד") בכל דור ודור

92) מכילתא בשלח טו, א.

93) ראה שמור"פ ב"ב, ד, שם, ו. וז"ח א רנג, א.

ש' הפסוקים פ' ויחי. תו"א משפטים עה, ב.

94) אגה"ק הידועה דהבעש"ט – כש"ט

בתחלתו. ובכ"מ.

95) להעיר מהאופנים בחתימת הרמב"ם (פוסק

ומורה נבוכים): באותיות נפרדות; באותיות

מחוברות ול"ז.

96) להעיר שמנחם שמו (סנהדרין צח, ב).

97) ישע"י נא, ד. ויק"ר פ"ג, ג.

על עוד עשרה יהודים בכל עניני תורה ומצוות, ולפעול בזה גם - בכל הכחות, הכחות הפנימיים והכחות המקיפים שלו.

וכאמור, שזוהי הוראה לכל אחד ואחת מישראל בדורנו, אנשים נשים וטף,

כולל ובמיוחד ומתחיל מאלו הנמצאים כעת כאן בבית הכנסת ובית המדרש ובית מעשים טובים דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ה"מקדש מעט" . בית רבינו שבבבל¹⁰², שהוא ה"בית חיינו" דכל בני הנמצאים במקום זה וכל בני" בכל הדור כולו, שכן "הנשיא הוא הכל"¹⁰³, ממנו נמשכת השפעת החיות לכל הדור כולו בכל קצוי תבל, ובמילא מובן שביהכ"נ וביהמ"ד ובית מע"ט שלו הוא "בית חיינו", ובפרט ע"י השפעתו מתורת חיים ומצוות (שעליהן נאמרו¹⁰⁴ "וחי בהם"), ש"הם חיינו ואורך ימינו"¹⁰⁵.

ועי"ן שבנ"י הנמצאים כאן מראים דוגמא חי' כיצד יש לנהוג לפי הוראות נשיא דורנו - נמשכת ההשפעה והחיות מבית זה [ובפרט שמוסיפים כעת שיפורים ושיפוצים בבית - עד כמה ששייך בעוה"ז התחתון] עד לבנ"י בכל קצוי תבל, עד - לכל העולם כולו.

ועוד והוא העיקר - שתיכף ומיד ממש, באה הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, והביהכנ"ס וביהמ"ד ובית מע"ט יחד עם כל הבתי כנסיות ובתי מדרשות ובתי מע"ט עולים, יחד עם כל בני" , "בנערנו ובזקנינו גו' בבנינו

יחד"⁹⁸ (אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך גו"ח), בכדי ללמדנו שזוהו ציווי ולימוד אליו, לכל יחיד:

כשם שהי' במתן-תורה, שיחד עם זה שהי' מאורע חד-פעמי, יש לכך השפעה והמשך בכל הזמנים, באופן ד"מה להלן כו' אף כאן" - כך צריך להיות גם עתה, כשקוראים את הפרשה בתורה, שיש ללמוד מזה החלטות טובות בנוגע לפועל בכל הימים והשבועות והחדשים שלאחרי זה, ובמיוחד - בקשר עם הענין דעשירי ואחד עשר (כנ"ל).

כשם שבמתן-תורה התכנסו כל בני" באופן ד"ויהן שם ישראל, כאיש אחד בלב אחד"⁹⁹ - כך צריך להיות גם בעבודתו של יהודי, כאו"א מישראל, עליו לכנס את עשר כחות נפשו, ולעשותם מציאות אחת של "צבור" לעבוד את הקב"ה הן בעשר כחותיו הפנימיים (ג' המוחין וז' המדות), והן בכחותיו המקיפים (בחי' אחד עשר), רצון ותענוג - "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"¹⁰⁰.

ולכל לראש - להוסיף בלימוד התורה "באימה וביראה וברתת ובויעז", בידעו שבעת שלומד תורה ה"ז בהתאם לעשר כחות נפשו, וגם - הוא אומר את "דבר ה' ממש שנאמר למשה מסיני"¹⁰¹!

ועוד ועיקר: שכ"א יקבל על עצמו להשפיע (בימים הסמוכים הבאים) עכ"פ

98) יל"ש פרשתנו רמז קפו, מפרד"כ פ' בחודש השלישי. וראה פס"ר פכ"א. רמב"ן פרשתנו כ, א.

99) פרשתנו יט, ב ובפרש"י.

100) ואתחנן ו, ה.

101) ראה תו"א פרשתנו שם: יתבונן המשכיל ויפול עליו אימה ופחד בעסק התורה בשומו ללבו כי דבר ה' הוא ממש שנאמרו למשה מסיני.

102) מגילה כט, א. וראה בארוכה קונטרס בענין מקדש מעט זה כו' (סה"ש תשנ"ב ח"ב ע' 465 (לקמן ע' 399) ואילך).

103) פרש"י חוקת כא, כא.

104) אחרי יח, ה.

105) נוסח ברכת אהבת עולם התפלת ערבית

(ע"פ נצבים ל, כ).

ובבנותינו¹⁰⁶, בארץ הקודש, בירושלים
עיר הקודש, להר הקודש, ולבית המקדש
השלישי והמשולש.
ותיכף ומיד ממש, עם כל הפירושים
שבזה, מתחיל מהפירוש הפשוט - מיד
עתה ממש.

(106) בא י, ט.

לזכות

הוד כבוד קדושת

אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח שי' לעולם ועד

מתוך חיים נצחיים טובים מתוקים ושמחים

בלי הפסק בינתיים

ויהי רצון שיראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו,

חסידי ומכלל ישראל,

וינהיג את כולנו מתוך בריאות הנכונה,

ויעלה תיכף ומי"ד ממ"ש את כל בני שליט"א

קוממיות לארצנו הקדושה בגאולה האמיתית והשלימה,

והעיקר תיכף ומיד ממש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

